

Oponentský posudok bakalárskej práce Lucie Vostárkovej *Volba povolání žáků a žákyň posledních ročníků základní školy z hlediska genderové perspektivy* (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, studium humanitní vzdělanosti, 2015. Vedúca práce: PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.)

Práca Lucie Vostárkovej sa zaoberá dôležitým problémom výberu povolania. Autorka ho správne uvádza ako jeden z determinantov rodových (genderových) nerovností na trhu práce.

V teoretickej časti predstavuje potrebné základné termíny: pohlavie, rod (gender), rodové stereotypy, rodová socializácia a d'. Zdá sa však, že autorke robí problém prepojiť dôsledne rôzne teoretické perspektívy – v teoretickej časti o dospievaní napr. uvádza termín „ženské a mužské genderové pohlaví“ (s. 19), ktoré *stricto sensu* nemá význam, resp. ktorého význam je v bežnom slovníku používanom v rodových štúdiách protirečivý. Autorka široké hniezdo termínov „voľba povolania“ zužuje pre účely práce na „prvotnú voľbu povolania“ (s. 16), ktorá prichádza v období ukončovania povinnej školskej dochádzky. Je škoda, že autorka neuvádza referenciu pri tvrdení, že previazanosť vzdelávania a uplatnenia na trhu práce sa v literatúre relativizuje (s. 16) – tento argument sa totiž často používa na zdôvodnenie existencie konkrétnych stredných škôl či študijných odborov vysokých škôl a preto by bolo dobré uviesť literatúru, ktorá ho vyvracia. Teoretická časť práce je až na jedno miesto dobre štruktúrovaná – nelogické je zaradenie časti 1.4 Volba povolání, keďže celá ďalšia časť 3 sa voľbou povolania zaoberá (a autorka v nej v krátkej časti 1.4 uvedené termíny približuje). V teoretickej časti autorka nesprávne rozlišuje rodovú segregáciu trhu práce takpovediac bez prívlastku na jednej strane a horizontálnu a vertikálnu segregáciu na strane druhej (s. 28 – 29). Onen prvý typ segregácie je pritom segregáciou horizontálnou.

Výskumné otázky v empirickej časti sú naformulované zrozumiteľne a tak, aby boli schopné poskytnúť jasné odpovede na to, či medzi žiačkami a žiakmi a aj staršími študentkami a študentmi, s ktorými boli vedené výskumné rozhovory, existuje isté rodové stereotypizovanie povolání. Celý opis výskumného dizajnu je dobrý. Hoci autorka spracovávala už zozbierané záznamy výskumných rozhovorov a teda na formuláciu výskumných otázok ani otázok v rozhovore nemala rozhodujúci vplyv, ale musela sa riadiť nadefinovanými otázkami i predpripravenými dátami, je tento spôsob prevedenia bakalárskej práce uspokojivý. V samotnom spracovaní sa nemuseli objaviť názvy kapitol typu „Prvotní otázka rozhovoru“, ale mohli byť nazvané skôr tematicky. Je ale možné, že aj tento typ pomenovania svedčí o pozícii autorky ako „spracovateľky“ existujúcich dát, ktorej by prospel ďalší odstup od získaných informácií a nasledovný pokus o ich väčšiu reflexiu v diskusii či závere.

Výsledky sú zaujímavé hlavne v odpovediach na otázku č. 4 a ďalších, ktoré analyzujú už samotný postoj osôb, s ktorými boli vedené rozhovory, na tému rodovo polarizovaných či rodovo stereotypných povolání. Pomerne silný súhlas s rodovým stereotypizovaním povolání možno nie je pre odborníčky prekvapivý, jednoznačne však z neho vyplýva výzva sa rodovo citlivému poradenstvu pri výbere povolania podstatnejšie venovať vo všetkých aspektoch vzdelávania na základných školách. Treba oceniť, že autorka si všíma aj občasné rozvoľňovanie rigidných presvedčení o rodovej segregácii povolání medzi žiačkami a žiakmi (s. 47). Hoci je zrejmé, že predložená bakalárska práca bola zameraná na prvotnú analýzu získaných dát, väčší priestor mohol byť venovaný práve týmto „nejasným zónam“.

Práca s literatúrou je uspokojivá. Autorka sa však nevyhla častej (a možno čoraz častejšej) chybe študentských prác, ktorou je nezdôvodnené citovanie ďalších postupových

študentských prác. (Konkrétne ide o referenciu na prácu Czabanovej na s. 8.) Až na zriedkavé výnimky v takýchto prácach nenachádzame pôvodné zistenia či závažné argumenty, ktoré by vyžadovali priradenie konkrétneho tvrdenia k citovanej absolventke či absolventovi. Študentky a študenti si odporúčanie pozrieť sa na existujúce práce k danej téme vykladajú príliš extenzívne – a to tak, že z iných absolventských prác čerpajú základné informácie, ktoré by ale mali pochádzať z odbornej literatúry.

Oceňujem, že autorka v práci používa rodovo citlivý (genderově senzitivní) jazyk a dôsledne uvažuje napr. o „žáciích a žákyních“. Až na ojedinelé preklepy alebo pravopisné chyby (časté študentské chyby v písaní veľkých písmen podľa vzoru angličtiny – pozri napr. „Česká Republika“) je práca na dobrej jazykovej úrovni.

Predložená práca spĺňa nároky kladené na bakalársku záverečnú prácu. Navrhujem ju hodnotiť známkou veľmi dobre (2).

Mgr. Ľubica Kobová, MA, PhD.

Praha, 25. 8. 2015